

Kavramsal Çerçeve de Terör ve Terörizm

Kavramsal Çerçeve de Terör ve Terörizm

Devletler ve toplumlar için uzun yıllardır en büyük güvenlik tehdidini meydana getiren terörizm, aynı zamanda üzerinde en fazla çalışılan ve çözüm üretilmeye çalışılan olgulardan birisi olagelmıştır. Özellikle son yüzyıl içerisinde sürekli olarak toplumların gündeminde olmasına rağmen üzerinde hem fikir olunmuş ve uluslararası toplum tarafından kabul edilmiş bir terörizm tanımı bulunmamaktadır. Terörizm, terör, terör örgütü, terörist gibi tanımlamalar genellikle hangi taraftan bakıldığına göre yüklenen anlamları işaret etmektedir. Bir tarafa göre terör örgütü olan bir yapılanma diğer tarafa göre ortak-partner olarak görülmekte, kimine göre terörist olan bir grup diğerine göre özgürlük savaşçıları olarak kabul edilebilmektedir.

Bununla birlikte terör ve terörizm kavramlarının günlük kullanımda birbirini içerisine geçtiği, her iki kavramın birbiri yerine kullanıldığı da görülmektedir. İlaveten her iki kavramın da çeşitli günlük olaylarla yan yana getirildiği, yolunda gitmeyen işler için kullanıldığı, kargaşa-keşmekeş gibi kavramların yerine kullanıldığı ve bu maksatla "trafik terörizmi", "futbol terörizmi" ve hatta "kargo terörizmi" gibi maksadını aşan ifadelerin üretildiğine de rastlanmaktadır. Bu yazı dizisinde amaç, terörizm çerçevesinde sıklıkla kullanılan kavramları ortaya koyarak söz konusu kavramlara ilişkin anlamları daha açık hale getirmeye çalışmaktır.

Terör Nedir?

Terör, Latince "bilinmeyen ve öngörülemeyen bir tehlike karşısında duyulan aşırı korku ve endişe, dehşet" anlamına gelen "terrere" kelimesinden türemiştir (Öktem, 2004: 133). Yüzyıllardır toplumların gündeminde meşgul eden terör kavramıyla ilgili yaklaşık 200 farklı tanımlama bulunmaktadır. Bu tanımlardan birisine göre terör; "bireyler veya gruplar tarafından politik, sosyal ve ekonomik hedeflere ulaşmak amacıyla, hedef toplumda saldırılan veya tehdit edilen kurbanlardan daha geniş bir etki alanı içinde, bunalıcı, karşı konulamaz bir korku yaratmak niyetiyle gerçekleştirilen şiddet eylemleri" olarak ifade edilmektedir (Saraç, 2012: 25). Tanımdan yola çıkarak terörün temel hedefinin kamuoyunun dikkatlerini çekmek üzere sembolik hedeflere yönelik şiddet eylemleri gerçekleştirmek ve bir korku ortamı oluşturmak olduğu söylenebilir.

Hemen her ülke kendi iç dinamikleri ve dış ilişkilerine uygun kapsamda bir terör tanımı yapma arayışındadır. Terör, en basit tanımıyla; "İnsanları yıldırma, sindirme yoluyla onlara belli düşünce ve davranışları benimsetmek için zor kullanma ya da tehdit etme eylemidir" (Yılmaz, 2011:32). Basit şekilde ele alınan bu tanımlamada ise toplumu yıldırma, bu maksatla zor kullanma ve aynı zamanda tehdit fiillerinden bahsedilmektedir.

Terör başkalarına; kişi veya kişilere, bir eşya veya eşyalara, bir düşünce ya da fikre karşı istek, arzu ve niyetlerini elde etmek veya oluşturmak için ya da elde edinceye, oluşturuluncaya kadar sürdürülen her türden eylemi kapsar. Terör birey ve toplumda korku yaratmak, onların hareketlerini engellemek ya da kısıtlamak için, kendi iradesini kabul ettirmek üzere uygulanan her türlü engelleyici veya kışkırtıcı, koruyucu veya baskıcı yöntem tarz, metot ve stratejilerdir (Bal, 2008:41).

12/4/1991 tarihinde kabul edilen 3713 sayılı "Terörle Mücadele Kanunu" ise terörü "Terör, baskı, cebir, şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti'nin ve Cumhuriyeti'nin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından gerçekleştirilecek her türlü eylemlerdir." şeklinde tanımlanmaktadır (3713 Sayılı Kanun).

Terörizm Nedir?

Terörizmi genel olarak, saldırılan ve korkutulan sivil ve masum insanlar, kurumlar aracılığıyla hedeflenen daha büyük ve güçlü kitleyi yıldırıp korkutarak, yasadışı siyasal ve stratejik amaçlarını gerçekleştirmek için, bir grubun veya bir devletin bilinçli ve planlı bir şekilde şiddet kullanması veya şiddet kullanma tehdidinde bulunması olarak tanımlamak mümkündür. Terörizm, devlet otoritesini ve düzenini yıkmak, değiştirmek, belirli amaçları gerçekleştirmek için girişilen siyasal nitelikli şiddet eylemlerinin tümüdür (Çitlioğlu, 2006:14).

Terörizm, belirli politik amaçlara ulaşmak için kendisine özgü bir strateji anlayışı olan bir olgudur. Genel olarak siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir strateji anlayışı olarak tanımlamak mümkündür (Soyvural, 1997:18).

Çaşın (2008:35) terörizmi; "Savaş ve diplomasi ile kazanılmayan sonuçları elde etmek, korkutmak ve itaat ettirmek için bir teoriye, felsefeye ve ideolojiye dayanarak siyasal maksatlarla, iradi olarak terör ve şiddetin sistemli ve hesaplı bir şekilde kullanılması" olarak tanımlamaktadır.

Noam Chomsky'ye göre terörizm; "Herhangi bir ülkenin hukuk kurallarına aykırı şekilde insan hayatını hedef alan ya da tehdit eden, belirgin ya da örtük gizeme sahip, sindirici ve sivil topluma yönelik olan, bir hükümetin politikalarını etkileyecek her tür şiddet eylemi"dir (Chomsky, 1991:14-21).

Wilkinson ise terörizmi; "Siyasal istekleri kabul ettirmek üzere, kişileri, grupları, toplumu ve hükümeti yıldırma için sistematik olarak öldürme, tahrip etme ya da öldürme tahrip etme tehdidini kullanma" şeklinde tanımlamıştır (Wilkinson, 1979:49).

Şen terörizmi; "siyasal bir amaç, toplumun dikkatini çekebileceği ve bu şekilde yıldırıp desteğini sağlayabileceği şiddet eylemi, şiddet eylemi tehdidi, istismar edilebilecek toplumsal bir huzursuzluk, destekleyici amaçla işlenen suçlar, toplumda beklenen korku hali, güvenlik güçlerini, devlet kurumlarını ve toplumu karşı karşıya getirme arayışının harmanlanmasıyla oluşturulan stratejinin sistematik olarak uygulanması" şeklinde tanımlamıştır (Şen, 2011:21).

Terör ve terörizm kavramları arasındaki farklar

“Terör” ve “Terörizm” farklı kavramlardır. Terör; her türlü şiddet hareketlerini içermekte olup, örgütlü ve kualsız şiddet hareketleri olarak tanımlanabilir. Terörizm ise siyasi unsur içeren, yani bir ideolojisi bulunan ve mevcut sistemi şiddet yoluyla tahribe yönelmiş, bir ideoloji etrafında örgütlenen birden fazla kişinin şiddet eylemleri temelinde, mevcut siyasi iktidarı ve rejimi hedef alan faaliyetlerdir.

Terör kavramı çok genel bir yaklaşımla, uzun süreli korku ve dehşet durumunu ifade etmekte kullanılmaktadır. Terörizm kavramı ise, bu durumun ortaya çıkmasını amaçlayan stratejiyi ifade etmektedir (Çaşın, 2008:102).

Terör, büyük çaplı korku veren ve fertlerde yılmılık yaratan bir eylem durumunu ifade ederken; terörizm ise, siyasal amaçlar için mevcut durumu yasadışı yollardan değiştirmek amacıyla örgütlü, sistemli ve sürekli terör eylemlerini kullanmayı bir yöntem olarak benimseme durumudur. Terörizm, toplumu korkutmak ve yıldırma için şiddet kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir stratejidir. Terör bir eylem biçimi iken terörizm bir sistemdir (Çaşın, 2008:37).

Terörizm uzun vadeli korku ve dehşet durumunu ifade eden terörden farklı olarak, siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen strateji anlayışıdır (Başeren, 1998:157). Tanımlardan yola çıkarak kısaca, terörün korku yaratmaya yönelik genel bir kavramı yansımasına karşılık, terörizmin korku ortamı yaratmaya yönelik siyasal şiddet sürecini tanımladığı söylenebilir.

Terör belirli bir irade gerektirmeden de ortaya çıkabilen, düzensiz, örgüte gerek duymayan, çoğu kez anlık veya kısa süreli şiddeti ifade ederken; terörizm terörün sistemli, iradi, çoğu kez örgütlü ve uzun süre kullanımı içeren bir kualsız savaş ve propaganda tekniği ile stratejiye işaret etmektedir. Bu nedenle terörü, yani insanlarda farklı nedenlerle oluşabilecek korku ve dehşet halini, her zaman terörizm ile ilişkilendirmek mümkün değildir. Toplumlarda terör durumu, tek bir kişinin yaptığı fiille olduğu kadar, rastgele bir kitle şiddet hareketi sonucunda da yaratılabilir. Bu terör, çoğu zaman denetim dışıdır, organize ya da sistemli değildir. Bu nedenle tek başına böyle bir fiil ya da bu tür fiillerin rastlantı sonucu bir araya gelerek oluşturdukları seriler terörizm olarak adlandırılmazlar. Örneğin bir futbol maçında şiddet olaylarına sebep olan fanatik taraftarların yaptıkları eylemler terör olarak nitelendirilebilir, fakat bu durum terörizm tanımı içine dahil edilemez. Çünkü şiddet eylemlerine başvuranların siyasi amaçları yoktur, nispeten kısa sürelidir ve grup o an için toplanmıştır (Demir, 2018:161).

Birbirleri arasında bağlantı olmayan siyasal şiddet hareketleri terör olarak tanımlanırken, bunların sistemli ve örgütlü yapılması terörizm anlamına gelir. Buna bir örnek vermek gerekirse, 22 Temmuz 2011’de, Norveçli Anders Behring Breivik isimli bir şahıs Oslo şehir merkezinde bir hükümet binasına bombalı eylem yaparak sekiz kişinin ölmesine, hemen birkaç saat sonrasında ise Utöya adasında Norveç Sosyal Demokrat Parti yaz kampına katılan gençlere silahlı saldırıda bulunması sonucunda 69 kişinin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Saldırı öncesi internetten yayımladığı 1500 sayfalık manifestoyla Breivik, “İslamiyet ve kültürel Marksizmin en büyük düşmanı olduğunu ve Avrupa’nın bunlardan kurtulması” gerektiğini belirtmiştir. Tek başına bu eylemin bir terör saldırısı olduğunu söylemek mümkündür, çünkü siyasi amaçlı ve sembolik bir şiddet eylemidir. Fakat örgütlü, sistemli ve uzun süreli eylemleri kapsamadığından terörizm olarak nitelendirilmesi mümkün değildir (Demir, 2017:8).

Kaynakça

Bal, M.A. (2008). *Savaş stratejilerinde terör*. İstanbul; IQ Kültür Sanat Yayıncılık

Başeren, S. (1998). *Terörizm, kavramsal bir değerlendirme ve hukuki mücadele yaklaşımları*, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı 1.

Çaşın, M.H. (2008). *Uluslararası terörizm*. Ankara; Nobel Yayınları.

Chonsky, N. (1991). *Pirates & emperors: International terrorism in the real world*, Montreal; Black Rose Books.

Çitlioğlu, E. (2006). *Gri tehdit terörizm*. Ankara; Destek Yayınları.

Demir, C.K. (2017). *Ayaklanmalar ve Ayaklanmalara karşı koyma kavramları, stratejiler ve ülke tecrübeleri*, Ankara; Nobel Yayınları.

Demir, C.K. (2018). *Terörizm ve terörizm ile mücadele*, Dr.Gökhan SARI ve Dr.Cenker Korhan DEMİR (Der.Şeoriden Uygulamaya Güvenlik Üzerine kitabı içinde (s.159-206), Ankara; Gazi Kitapevi Tic.Ltd.Şti.

Ökten, E. (2004). *Uluslararası hukukta terörizm tanımı sorunu ve milli bağımsızlık hareketleri*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi, Sayı 5.

Saral, C. (2012). *Terörün gizli efendileri dünyayı armageddona zorlayanlar*, Ankara; Kripto Yayınları.

Soyvural, M. (1997). *Terörizmin anatomisi*, İstanbul; Başar Ofset.

Şen, O. (2011). *Din terörizm ve El-Kaide*. Ankara; Sarkaç Yayınları.

Wilkinson, P. (1979). *Terrorism and the liberal state*. New York; New York University Press.

Yılmaz, S. (2011). *Terör ve Türkiye düşüncesi, strateji, eylem*. İstanbul; Kum Saati Yayın Dağıtım Ltd.Şti.

3713 Sayılı Kanun. (1991). *Terörle Mücadele Kanunu*, Erişim adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.3713&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=TER%2C3%2C96RLE%20M%2C3%2C9CCAELE&Tur=1&Tertip=5&No=3713>